

виголошених на Конференції. А. Богуцький звернувся до фахівців із закликом залучати до цієї проблематики молодих науковців, зокрема, через виконання відповідних магістерських робіт. М. Павліковський зазначив, що основним об'єднувачим чинником для учасників Конференції є територія досліджень — Карпати. Тому напрацьовані матеріали слід уніфікувати, звести до єдиних параметрів, створивши комп'ютерну базу даних, щоб вони стали загальнодоступними і зручними у використанні у всіх частинах Карпатського та інших регіонах. На незначну кількість виголошених на Конференції комплексних доповідей, які б охоплювали реконструкції в системі «родовище — артефакт», звернув увагу В. Войнаровський. К. Біро підсумувала результати Конференції як такі, що стануть корисними для фахівців різних спеціальностей. Л. Мацкевий звернув

увагу присутніх на незначну кількість доповідей стосовно дослідження печерних комплексів, а також на брак виступів професійних петрографів, що призводило до непорозумінь у використанні термінології. П. Вальде-Новак детально проаналізував доповіді учасників, акцентуючи увагу на широкій географії і тематиці повідомлень. Завершив дискусію директор Передкарпатського музею Я. Ганцарський, який, підводячи підсумки, сказав, що актуальність цієї зустрічі полягає в тому, що вона була організована для потреб самих науковців. Він подякував присутнім за підготовлені доповіді та активну участь в обговореннях.

Учасники Конференції оглянули експозицію музею. Жваве зацікавлення викликав відділ археології, де, крім артефактів із різночасових поселень, було представлено колекцію кам'яної сировини з Карпатського регіону.

В.А. Колеснікова, І.В. Черновол

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ ОЧИМА ЧИТАЧІВ

У сучасному світі глобальної інформатизації важливим є співіснування друкованих і електронних джерел інформації. Саме тому змінюється роль і розширюються функції бібліотек як основного накопичувача даних. Для задоволення потреб сучасного читача, забезпечення оперативного доступу до всіх бібліотечно-інформаційних ресурсів, як власного виробництва, так і придбаних, бібліотекам необхідно освоювати і застосовувати сучасні досягнення в галузі інформаційних, комунікативних і мультимедійних технологій (Богза 2002).

Головним завданням наукової бібліотеки Інституту археології НАН України завжди було і є оперативне забезпечення доступу до інформації та знань на будь-яких носіях, залежно від запитів користувачів. Тому пріоритетними напрямками діяльності бібліотеки є, передусім, удосконалення бібліотечно-інформаційних послуг, впровадження сучасних інформаційних

технологій у процесі формування та популяризації бібліотечно-інформаційних ресурсів і створення власних електронних продуктів.

Успішність функціонування бібліотеки як центру інформації вимагає систематичного вивчення ефективності використання бібліотечно-інформаційних ресурсів, динаміки інформаційних потреб користувачів, їх інформаційної поведінки і пропозицій, що висловлюють постійні (та потенційні) користувачі. Саме ці чинники визначили актуальність дослідження, проведеного науковою бібліотекою Інституту археології у квітні—травні 2008 року.

Головною метою дослідження було визначення основних напрямів подальшої діяльності бібліотеки.

Гіпотеза дослідження була сформульована як потреба в розвитку електронних ресурсів і розширенні та вдосконаленні сфери бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Зауважимо, що не претендуючи на суто соціологічне дослідження, ми все-таки нама-

галися якомога ефективніше застосовувати принципи і методи соціології.

Проведене дослідження за своєю тривалістю належить до експрес-досліджень (терміном до двох місяців); за завданнями — до прикладних (використовується для вивчення шляхів, форм та засобів вдосконалення діяльності конкретного соціального об'єкта). У дослідженні застосовувалися методи опитування та включеного спостереження (Ядов 1995, с. 130). Анкетне опитування — один з основних і найпоширеніших методів опитування, що забезпечує анонімність і, таким чином, дає змогу ефективніше досліджувати предмет. У дослідженні було використано роздаткове анкетування, за якого опитувані (респонденти) отримували анкету, самі читали запитання та фіксували відповіді. Включене неструктурне спостереження передбачає пряму реєстрацію подій у природній ситуації, яку дослідник спостерігає зсередини.

Кількість респондентів, залучених до дослідження, становила 85 осіб. Усі вони співробітники Інституту археології і читачі наукової бібліотеки ІА НАНУ. Вік респондентів — від 21 до 70 років, посада — від лаборанта до завідувача відділу. У дослідженні брали участь чоловіки і жінки. Схема формування вибіркової сукупності — за принципом простого випадкового відбору (респондентами стали співробітники Інституту археології — читачі наукової бібліотеки, які зголосилися дати відповідь).

Варто зазначити, що кількість вибіркової сукупності (85 респондентів) відносно генеральної сукупності (160 спеціалістів ІА НАНУ), чітко дотримуючись принципу соціологічного дослідження, не можна вважати репрезентативною. Проте серед спеціалістів Інституту, наукових співробітників усіх рангів і лаборантів є ті, що працюють поза межами Києва (Одеса, Львів тощо) і не були охоплені дослідженням. Враховуючи цей чинник, а також те, що вибірка сукупність складає 53 %, ми вважаємо її достатньо представницькою.

Анкету розробили та доопрацювали після пілотного дослідження автори статті. Вона включає 16 запитань, на кожне з яких потрібно було дати один з чотирьох варіантів відповідей: «так», «скоріш за все, так», «скоріш за все, ні», «ні». При узагальненні відповідей на запитання для більшої наочності ми віднесли відповіді «скоріш за все, так» до «так», а «скоріш за все, ні» до «ні». Анкету було складено таким чином, що запитання не групувалися тематично, тому респондент не був налаштований на стереотипні відповіді.

Проте, описуючи результати дослідження, ми, для більшої наочності, подали їх за тематичним принципом:

Якість надання бібліотечних послуг.

Чи задовольняє Вас рівень роботи бібліотеки в цілому?

так — 92 %   ні — 8 %

Чи задовольняє Вас рівень інформаційного обслуговування в бібліотеці?

так — 75 %   ні — 25 %

Чи задовольняє Вас кількість та асортимент нових надходжень?

так — 42 %   ні — 58 %

Чи відчуваєте Ви потребу в індивідуальному тематичному інформуванні та анонсах виставок нових надходжень?

так — 61 %   ні — 39 %

Кваліфікація та імідж бібліотечного персоналу.

Чи задовольняє Вас кваліфікація бібліотечного персоналу?

так — 99 %   ні — 1 %

Чи влаштовує Вас імідж бібліотечного персоналу?

так — 86 %   ні — 14 %

Правила та графік роботи.

Чи задовольняє Вас графік роботи бібліотеки?

так — 93 %   ні — 7 %

Чи вважаєте Ви достатнім передбачений правилами термін видачі книг на абонемент — 2 місяці?

так — 72 %   ні — 28 %

Чи потрібне застосування санкцій до боржників?

так — 78 %   ні — 22 %

Електронні бази даних.

Чи потрібен Вам доступ до електронного каталогу бібліотеки?

так — 94 %   ні — 6 %

Чи віддаєте Ви перевагу електронному каталогу перед паперовим?

так — 72 %   ні — 28 %

Чи вважаєте Ви за необхідне створення електронного каталогу видань минулих років?

так — 97 %   ні — 3 %

Чи вважаєте Ви за потрібне мати доступ до каталогу бібліотеки з власного ПК через Інтернет?

так — 88 %   ні — 12 %

Чи потрібен Вам Інтернет у приміщенні бібліотеки?

так — 69 %   ні — 31 %

Технічне обладнання.

Чи вважаєте Ви за потрібне мати в читальному залі сучасні:

комп'ютер?	так — 92 %	ні — 85 %
принтер?	так — 88 %	ні — 12 %
сканер?	так — 90 %	ні — 10 %
ксерокс?	так — 99 %	ні — 1 %

Окрім того, в анкеті було запропоновано висловити свою думку, якщо вона не відображена у поданих запитаннях. Узагальнені результати таких висловлювань наступні:

1. Побажання добра, успіху, щастя, терпіння та гідної зарплати співробітникам бібліотеки.

2. Створення повнотекстових баз даних, ре-троспективного каталогу, локальної комп'ютерної мережі.

3. Створення комфортних умов праці для читачів і співробітників.

4. Технічне переобладнання приміщень фонду, рухомі стелажі, вільний доступ до літератури, окреме приміщення для техніки.

5. Ширші фінансові можливості для придбання більшої кількості літератури.

6. Застосування санкцій до боржників, прохання не видавати на руки книги, наявні в одному примірнику.

7. Дотримання тиші в читальному залі.

8. Готовність допомагати роботі бібліотеки.

Включне спостереження проводилось не лише впродовж вказаного терміну (два місяці), а й більш тривалого часу: протягом майже двох останніх років. Результати спостереження не були запроTOCOLьовані, як цього вимагає соціологічний метод, а фіксувалися під час обговорення результатів дослідження, за свідченнями співробітників бібліотеки. Ми визнали доречним подати результати спостереження за тими самими блоками, що й результати анкетування.

Якість надання бібліотечних послуг.

Рівень роботи бібліотеки в цілому влаштовує переважну більшість співробітників. Бувають нарікання, які здебільшого пов'язані з відсутністю потрібних книжок. Часто читачі зазначають, що в бібліотеці затишно, що атмосфера привітна і доброзичлива, приємно працювати. В той же час є й інша точка зору, яка, на жаль, висловлюється у вигляді нічим не підкріплених заяв, що співробітники бібліотеки нічого не роблять, лише чай п'ють.

Рівень інформаційного обслуговування в бібліотеці. Складається враження, що читачам хочеться чогось більшого, проте вони не завжди чітко формулюють свої побажання (або не формулюють їх взагалі). Приклад зауваження: «Чому у вас не така бібліотека, як у Німеччині?»

Кількість та асортимент нових надходжень читачів не завжди задовольняє. Вони хотіли б отримувати більшу кількість і ширший асортимент нових надходжень, їм бракує періодичних видань, праць, випущених в інших містах України, читачі відчувають нестачу регулярного притоку російськомовної наукової літератури.

Читачі мають потребу в анонсах виставок, досить часто про це запитують. Меншою мірою потребують індивідуального інформування, зазначаючи, що спроможні самі розібратися.

Кваліфікація та імідж бібліотечного персоналу.

Серйозних нарікань щодо кваліфікації персоналу немає. Певні непорозуміння, можливо, виникали, хіба що при появі нових співробітників. Читачі вказують, що бібліотекар може швидко за кількома характеристиками книги знайти потрібну літературу, зокрема й за електронним каталогом, що завжди на всі запитання отримують вичерпну відповідь, що зі співробітницями бібліотеки приємно спілкуватися. Зазначають також, що яскравий, почасти екстравагантний одяг не заважає, а навпаки стимулює до роботи.

Правила та графік роботи.

Графік роботи бібліотеки влаштовує переважну більшість співробітників. Інколи, що правда, є поодинокі справедливі нарікання на ранкові запізнення.

Термін видачі книг на абонемент на 2 місяці переважну більшість читачів влаштовує. Водночас спостерігаються систематичні порушення цього терміну, книги подекуди роками не повертаються до бібліотеки. Часто читачі висловлюються за вживання санкцій проти боржників, особливо коли чекають потрібну книгу по півроку, проте не зазначають, які саме повинні бути санкції. Однак регулярних перереєстрацій читачі бібліотеки не дотримуються.

Електронні бази даних.

Користування електронним каталогом ще не стало звичкою. Ним цікавиться лише частина читачів, переважно молодшого віку, які позитивно оцінюють існування такого каталогу, запитують, чи можна його перекинути на диск і користуватися вдома. Іноді відвідувачі через невміння користуватися комп'ютером про-

сять бібліотекаря знайти за каталогом потрібну книгу.

Перевага електронного каталогу чи паперового.

Відчутна перевага віддається паперовому каталогу. При цьому читачі зазначають, що навіть у разі існування електронного, паперовий каталог треба продовжувати.

Створення електронного каталогу видань минулих років.

Запитання про електронний каталог видань минулих років (ретроспективний) ставлять достатньо часто: наголошують, що він необхідний, зокрема і його постатейна частина. Ще частіше наголошують на потребі тематичного пошуку (зокрема електронного).

Дедалі частіше читачі запитують, коли буде можливий доступ до каталогу бібліотеки через Інтернет. Запити чи існує в бібліотеці доступ до Інтернету, поодинокі.

Технічне обладнання.

Найчастіше читачі наполягають на тому, що в бібліотеці конче потрібен ксерокс, рідше, хоч і теж доволі часто, запитують про наявність сканера, ще рідше — про необхідність щось роздрукувати (потреба в принтері). Нові комп'ютери для користування в читальному залі читачі вважають вкрай необхідними. Застарілого комп'ютера у залі відвідувачі часто лякаються, запитуючи, «на яких дровах він працює», як він включається, дивуючись, що така техніка взагалі може працювати: «Боже, який він у вас!». Також є справедливі нарікання на існування одного комп'ютера для читачів.

Переходячи до аналізу отриманих результатів, зазначимо, що для наочності, враховуючи логіку викладу матеріалу, ми подаємо його за тими ж п'ятьма тематичними блоками, в межах яких описувались результати дослідження.

Якість надання бібліотечних послуг.

Проведене дослідження доводить, що якість надання бібліотечних послуг влаштовує переважно більшість читачів. Результати анкетування показали, що рівнем роботи бібліотеки в цілому задоволені 92 % читачів. Це повністю збігається з результатами спостережень і свідчить про високу оцінку роботи наукової бібліотеки Інституту археології. Така оцінка не виключає існування неминучих недоліків у роботі, викликаних найрізноманітнішими чинниками. Для вирішення подібних питань цілком доречною є конструктивна критика як позитивний рушій будь-якої роботи. Проте окремі висловлювання про повну бездіяльність, отримані в ході спостереження, важко вважати конструк-

тивною критикою, оскільки вони не містять конкретних зауважень і свідчать, скоріш, про особисте негативне ставлення окремих співробітників до бібліотечного персоналу, а не про якість надання бібліотечних послуг.

Поняття рівня роботи бібліотеки включає і комфортні умови роботи читача. Тому важливо, що останнім часом, завдяки появі кондиціонерів, нормалізувався температурний режим у читальному залі. Таким чином, можна зазначити, що зауваження читачів з цього приводу вже вдалося врахувати.

У той же час рівень інформаційного обслуговування читачі оцінюють як недостатньо високий. Про це свідчать і результати анкетування (лише 75 % задоволених) і результати спостереження. Складається враження, що у цьому випадку ми маємо справу з доречним прагненням чогось кращого (можливо баченого в інших країнах), яке, однак, не формулюється у вигляді конкретних запитів та пропозицій.

Кількістю та якістю нових надходжень не задоволена переважна більшість читачів (58 %). Бажання отримувати більшу кількість та ширший асортимент нових надходжень, зокрема російськомовних видань, виявляють і результати спостереження. Проте вони не дають настільки вираженої картини. Можливо, з певних причин, читачі не завжди висловлюють з цього приводу свої думки, напевно, розуміючи, що у вирішенні цього актуального питання не все залежить від співробітників бібліотеки. Варто зазначити, що, на жаль, не всі читачі усвідомлюють свою роль в отриманні більшого притоку наукової літератури. Маючи тісні зв'язки із регіонами України, закордонними колегами, співробітниками не завжди пам'ятають про необхідність забезпечення бібліотеки Інституту археології новою літературою. Маємо навіть сумні приклади, коли співробітники ІА НАНУ не приносять до бібліотеки власні видання.

Зіставивши результати спостереження з результатами анкетування, ми дійшли висновку, що високий відсоток читачів (61 %), які потребують індивідуального тематичного інформування і анонсів виставок нових надходжень, відображає потребу, скоріш, в останньому. В анонсах виставок зацікавлені усі без винятку, на них завжди чекають. Можливо, індивідуальне тематичне інформування потрібне меншою мірою, а можливо, ми не зовсім коректно сформулювали запитання і його сенс виявився не достатньо зрозумілим респондентам.

Кваліфікація та імідж бібліотечного персоналу.

Розпочинаючи дослідження, ми не очікували на таку високу оцінку читачів нашої діяльності, що приємно вразило. Зробивши висновок про спостереженнях про загальне задоволення рівнем кваліфікації співробітників бібліотеки, ми все ж не сподівалися отримати такі результати анкетування — 99 %! Настільки високу оцінку ми вважаємо авансом і будемо намагатися якнайповніше їй відповідати.

Певною мірою такий результат — задоволення читацьких запитів — ми отримуємо завдяки досить злагодженій роботі всієї команди, взаємодоповнюваності та взаємодопомозі. Зазвичай, якщо запит читача перевищує професійні можливості співробітника, він переадресується більш кваліфікованому в цій галузі, інколи відповідь знаходиться завдяки колективним зусиллям. Значну увагу ми завжди приділяємо і професійному зростанню, що є необхідною запорукою якісної роботи. Єдине, що засмучує, це сьогоднішня відсутність можливості стимулювати це професійне зростання за рахунок підвищення платні, оскільки всі співробітники бібліотеки, займаючи найвищу посаду — провідного бібліотекаря, отримують зарплатню рівня старшого лаборанта.

Дещо нижчим було задоволення іміджем бібліотечного персоналу (86 %), хоча, напевно, ми досить загально сформулювали це запитання, тому нез'ясованим залишилось, якими ж нас хочуть бачити наші читачі.

Правила та графік роботи.

Стосовно графіка роботи ніяких несподіванок результати дослідження не виявили. Він звичний, влаштовує переважну більшість читачів (93 %), хіба що інколи студенти чи приїжджі запитують, а чи працює бібліотека у вихідні. Відповідаємо, що ні, хоча насправді досить часто працює і у вихідні, і ще частіше — вечорами, оскільки певну частину роботи, що потребує уваги, зосередженості тощо, враховуючи цілу низку чинників, виконуємо саме в цей час. Проведене дослідження допомогло нам також виявити й цю проблему, частково пов'язану із потребою переструктурувати свій робочий час.

Болюче питання правил, передусім терміну видачі книг на абонемент, однозначної відповіді не отримало. З одного боку, 72 % читачів вважає термін 2 місяці цілком достатнім для опрацювання книги. Ще більша кількість читачів (78 %) висловлюються за вживання санкцій проти боржників. Такі показники повніс-

тю підтверджують і результати спостереження. Це цілком зрозуміло, оскільки всі хочуть вчасно отримувати потрібну літературу, проте виникає природне запитання, звідки ж тоді беруться боржники. Список затятих боржників, які ми склали навесні 2008 року, нараховував близько 40 осіб. І це були лише ті співробітники, які тримали книги більше року (в деяких випадках кілька років) і не повернули їх навіть після кількох нагадувань! Складається стійке враження, що досить часто двомісячний термін користування книгою вважається прийнятним, коли йдеться про когось іншого, а не про самого себе.

Оскільки один з авторів статті є кандидатом історичних наук, а інший — веде плідну дослідницьку діяльність, то ми цілком можемо зрозуміти небажання читача розлучатися з потрібною книгою. Проте звернемо увагу на перелік дій, які вжили співробітники бібліотеки для повернення заборгованої літератури лише 2008 року: перевірили всі читацькі формуляри; виписали борги кожного читача; склали списки і довели їх до відомих завідувачів, учених секретарів відділів, кожного боржника; підготували і зробили повідомлення на бібліотечній раді, підготували подання до наказу директора, оприлюднили списки боржників, які позбавлені права користування бібліотекою (близько 20 читачів-співробітників Інституту досі мають давні заборгованості). Таким чином, виникло величезне додаткове робоче навантаження: принаймні одна година робочого часу щодня витрачалася на подолання заборгованості. Отже, сили і час, які можна було б ефективно використовувати, відволікаються на роботу з боржниками.

Напевно, слід шукати прийнятний для всіх компроміс між наявними правилами та актуальними потребами читача. Як можливі варіанти можна запропонувати читачам оцифрувати потрібні їм на тривалий термін книги і журнальні статті, з подальшим представленням електронної версії до бібліотеки, а авторам — надавати електронні копії нових книг тощо.

З'ясовуючи питання правил, варто торкнутися й такого неписаного правила роботи в бібліотеці як тиша. На превеликий жаль, цього правила часто не дотримуються ні читачі, ні бібліотечний персонал. Певною мірою співробітників бібліотеки виправдовує відсутність відмежованої робочої кімнати, проте зауваження щодо дотримання тиші, висловлене в додатках до анкети, вважаємо цілком доречним.

Електронні бази даних.

При підрахунку даних анкетування ми були здивовані високим відсотком читачів, які віддають перевагу користуванню електронним каталогом — 72 %. До того ж, ці дані зовсім не збігаються з результатами спостереження, за якими до електронного каталогу звертається невелика частка відвідувачів. Напевно, головний сенс результатів анкетного опитування полягає в тому, що переважна більшість науковців вже призвичаїлась до електронних технологій і, відповідаючи на запитання анкети, таким чином демонструвала свою готовність їх використовувати.

Проте, на нашу думку, на цьому шляху стоять принаймні дві головні перешкоди. По-перше, наявне технічне обладнання, призначене для роботи в читальному залі бібліотеки (один комп'ютер зразка 1998 року) не заохочує до його використання, хоча маємо надію виправити цю ситуацію найближчим часом. По-друге, набагато складніша і серйозніша проблема, а саме, доступність в електронному каталозі лише частини книжкового фонду: надходжень за останні 10 років. Тому в ретроспективному пошуку літератури читачі й звертаються до паперового каталогу, не маючи можливості задовольнити свою потребу іншим чином.

Результати спостереження і анкетування (97 %) засвідчують, що читачі достатньо часто наголошують на нагальній потребі створення ретроспективного каталогу. Поділяючи таку думку, мусимо відверто сказати, що в межах звичайного робочого часу, у теперішньому складі колективу розпочати цю роботу можливо. Проте виконання її, враховуючи обсяги книжкового фонду наукової бібліотеки Інституту археології — понад 80 тисяч примірників — розтягнеться на десятиріччя. Це колосальні часові затрати і жодна з відомих нам бібліотек не вирішувала їх лише завдяки роботі власних співробітників. Певні кроки на цьому шляху вже було зроблено: бібліотека доклала чималих зусиль для придбання бібліотечної програми ІРБІС, яка відповідає всім міжнародним вимогам до сучасних бібліотечних систем. ІРБІС підтримує довільну кількість баз даних і роботу будь-якого типу без обмеження кількості користувачів; вона повністю сумісна з міжнародними форматами UNIMARC, RUSMARC, завдяки чому можливе використання даних споріднених бібліотек. Програма дозволяє здійснити швидкий пошук за будь-яким елементом опису, підтримує повні тексти, графічні дані, має широкі можливості для адаптації до умов роботи конкретної бібліотеки.

Значно розширити пошукові можливості читача можна було б завдяки наявності доступу до Інтернету в приміщенні бібліотеки. Таку потребу на сьогодні, за результатами опитування, відчувають 69 % читачів. Тривалі очікування приєднання бібліотеки до мережі Інтернету у 2008 р. таки виправдалися. Проте приєднано лише робоче приміщення, а перешкодою у поширенні мережі на читальний зал стала відсутність там комп'ютерного обладнання сучасного рівня.

Відсутність доступу до Інтернету стоїть і на заваді використання співробітниками повнотекстових баз даних кількох закордонних наукових видавництв, які вже третій рік поспіль підписує для установ НАН України Національна бібліотека України імені В. Вернадського. Користування цими ресурсами можливе лише з IP-адреси наукових Інститутів.

88 % читачів зазначили, що мають потребу віддаленого доступу до електронного каталогу бібліотеки, хоча спостереження виявили менше охочих. Напевно в цьому випадку ми також маємо справу, з одного боку, з готовністю до використання можливостей сучасних технологій, а з іншого — з неможливістю цю готовність втілити в життя. На сайті Інституту серед переліку відділів існує й наукова бібліотека Інституту, проте своєї сторінки вона не має. Вирішення питання створення веб-сторінки бібліотеки, як і питань доступу до Інтернет-ресурсів, впровадження нових технологій, відпрацювання бібліотечної програми конче потребують постійної технічної підтримки.

Технічне обладнання.

Бажання читачів користуватися сучасним технічним обладнанням у читальному залі бібліотеки є однозначним і цілком природним. Це підтверджують анкетування і спостереження. Найбільше потребують ксерокса (99 %), сучасних комп'ютерів (92 %), сканера (90 %) та принтера (88 %). Звісно, кількість наявної в бібліотеці техніки поступово збільшується, проте це відбувається дуже поступово. Щоправда, трапляються і дивні, майже казкові речі: нещодавно один з читачів подарував бібліотеці сканер.

Підсумовуючи результати, вкажемо, що, на нашу думку, гіпотезу щодо існування потреби читачів наукової бібліотеки Інституту археології в розвитку електронних ресурсів і розширенні та вдосконаленні сфери бібліотечно-інформаційного обслуговування повністю підтвердили дослідження. Тепер ми знаємо, що насправді потрібно читачу, і це повністю збігається з нашим розумінням напрямів подаль-

шої діяльності, планами і бажаннями. Проте постає наступне запитання: яким чином цього досягти і якими мають бути конкретні кроки на цьому шляху. Багато чого ми можемо і мусимо зробити самі. Багато в чому подальша доля бібліотеки залежить від того, наскільки активними, зацікавленими і спроможними будуть усі її читачі, оскільки це НАША З ВАМИ бібліотека. 2009 р. вона, як і весь Інститут, відзначатиме своє 90-річчя. І все її теперішнє надбання — це результат спільної роботи значної кількості причетних до неї людей, зокрема, двох колишніх

завідувачів бібліотеки з понад 30-річним стажем: Є.О. Дзбановського та К.С. Корнієнко.

Тож щиро запрошуємо всіх до співпраці. Усі зауваження, пропозиції, побажання, будь-які форми допомоги, запропоновані заходи тощо будуть сприйняті, обговорені та враховані. З цією метою створено Благодійний фонд сприяння розвитку бубліотечної та архівної справи імені Федора Вовка (ел. адреса: bibliarch@mail.ru) Дійсно якісні зміни можливі лише за умови Вашого активного втручання, шановні читачі.

Богза Н.Ф. Информационные ресурсы современной библиотеки: от накопления к развитию и эффективному использованию // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества: Труды 9-й международной конференции «Крым-2002». — М., 2002. — С. 754—758.

Гядов В.А. Социологическое исследование. — Самара, 1995.

Одержано 18.11.2008

До 70-річчя ОКСАНИ ОМЕЛЯНІВНИ ФРАНКО

---

11 квітня 2009 р. доктору історичних наук, професору Львівського національного університету Оксані Омелянівні Франко виповнилося 70 років.

Народилася О.О. Франко в м. Калуші на Івано-Франківщині в родині брата Івана Франка — Онуфрія, себто є внучатою племінницею Великого Каменяря. У 1955 р. закінчила Калуську середню школу № 1, а в 1960 р. — історичний факультет Львівського державного університету. З 1960 по 1968 рік проживала в Санкт-Петербурзі (тоді Ленінграді), де працювала науковцем у центральних державних архівах, далі понад два десятиліття мешкала у Києві. В ті роки (1968—1975) Оксана Франко — старший науковий співробітник та завідувач відділу Центрального державного історичного архіву в Києві.

П'ятнадцять років життя (1975—1990) Оксана Омелянівна присвятила українській археології, працюючи завідувачем Наукового архіву Інституту археології в Києві, періодично виїжджала в археологічні експедиції, щоб «відчути смак» справжнього польового дослідження. Науковий

архів Інституту археології є одним з найбільших академічних архівів України і нараховує понад 200 тис. одиниць зберігання за XVIII—XXI ст. Щорічно, у часи роботи в архіві О.О. Франко, до архіву надходили 180—200 звітів не тільки українських археологів, а й союзних та іноземних вчених, які проводили археологічні розкопки на теренах України. Їх описували, систематизували, на них складали картотеку для введення інформації в обіг. Саме з архіву розпочалась комп'ютеризація в інституті. Особливо бережно О.О. Франко ставилась до особових архівів і всіляко сприяла їх збору, опрацюванню і публікації матеріалів. Під її керівництвом опрацьовано особові архіви Л.М. Славина, Л.Д. Дмитрова, В.П. Петрова, Музею старожитностей при Київському університеті та багато інших. Як спеціаліст в галузі археологічного джерелознавства та історії науки Оксана Франко написала понад 20 оглядів архівної спадщини видатних археологів України, серед яких: Федір Вовк, Данило Щербаківський, Вікентій Хвойка, Сергій Гамченко, Володимир Грінченко, Микола Мака-